

Opinie consultativă

ce vizează unele aspecte de procedură la depunerea declarației de abținere a judecătorului de la judecată

Din analiza activității instanțelor de judecată se atestă o practică judiciară neuniformă în domeniul examinării declarațiilor de abținere a judecătorilor de la judecată, *depuse la etapa de intentare a acțiunii*.

Astfel, în unele cauze, instanțele de judecată resping, ca inadmisibile, declarațiile de abținere ale judecătorilor, înaintate la această etapă, motivând că declarația de abținere poate fi înaintată *doar după acceptarea cererii de chemare în judecată*, iar în alte cauze, în situații asemănătoare, instanțele admit spre examinare cererile de abținere ale judecătorilor, motivând că judecătorul, *din ziua cum a primit, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cererea de chemare în judecată*, este obligat, momentan, să se abțină de la judecată, dacă a cunoscut existența motivelor de incompatibilitate în privința sa.

În scopul asigurării aplicării corecte și uniforme, de către instanțele judecătorești, a normelor de drept procedural civil, ce vizează procedura de depunere a declarației de abținere a judecătorului de la judecată, *la etapa intentării acțiunii*, Curtea Supremă de Justiție, în conformitate cu art. 17 Cod procedură civilă, explică următoarele.

În virtutea art. 52 alin. (1) și alin. (2) CPC, dacă există temeiurile specificate la art. 50, *judecătorul este obligat să se abțină de la judecată*. Propunerea de abținere de la judecată se face oral sau în scris, trebuie să fie motivată și *prezentată până la începerea dezbaterii cauzei în fond*. Cererea de abținere de la judecată poate fi înaintată mai târziu, doar dacă autorul a aflat de existența temeiului abținerii, după ce a început judecarea cauzei în fond.

Din norma de drept citată rezultă că abținerea de la judecată este acel incident procedural în care judecătorul, dacă știe că se află într-unul dintre cazurile prevăzute de lege, de incompatibilitate, declară că se retrage de la soluționarea unui anumit litigiu.

Semnificația cuvântului *judecată* urmează a fi înțeles în sensul unui proces civil, care reprezintă un cumul de acțiuni procesuale, desfășurate de către participanții la proces și instanța de judecată, în legătură cu examinarea și soluționarea litigiilor civile.

Procesul civil începe prin adresarea persoanei în instanța de judecată.

Potrivit art. 7 alin. (1) CPC, instanța judecătorească intenționează procesul civil, la cererea persoanei care revendică apărarea unui drept al său, încălcat sau contestat, libertății ori a unui interes legitim.

Așadar, din data depunerii cererii de chemare în judecată în instanța competentă, raportul juridic litigios devine obiectul procesului civil.

Pentru a fi intentat un proces civil, nu este suficient numai actul depunerii cererii de chemare în judecată în instanța de judecată, ci este nevoie să fie soluționată și chestiunea cu privire la acceptare, adică de intentare a acțiunii, prin punerea pe rol a cererii de chemare în judecată, în corespundere cu prevederile legale.

Prin urmare, procesul civil sau judecata, pentru reclamant, în sensul art. 7 alin. (1) CPC, începe odată cu depunerea în instanță a cererii de chemare în judecată, iar judecătorul intervine în acest proces imediat cum a primit, prin intermediul

Programului integrat de gestionare a dosarelor, cererea respectivă de chemare în judecată (art. 168 CPC).

Din această clipă, judecătorul este investit de legiuitor cu obligația *de a judeca*, prin emiterea de acte procesuale, în vederea verificării dacă cererea întrunește exigențele prevăzute de lege. În acest sens, după caz, va emite încheierea de acceptare a acesteia (art. 168 alin. (4) CPC) ori va întreprinde un șir de acțiuni procedurale, stipulate la art. 169, 170 și 171 alin. (1) CPC. Totodată, la această etapă, în acord cu art. 168 alin. (3) CPC, judecătorul poate încuviința efectuarea unor măsuri de asigurare a acțiunii și a probelor.

În modul acesta, judecătorului, după primirea cererii de chemare în judecată, îi este atribuită sarcina efectuării anumitor acte de procedură obligatorii, având ca scop realizarea drepturilor și obligațiilor procesuale ale subiecților raportului procesual civil, fără de care nu poate fi intentată acțiunea civilă.

Reieșind din faptul că în corespundere cu art. 20 alin. (2) CPC, la înfăptuirea justiției în cauze civile, judecătorii sunt independenți și se supun numai legii, cererea de abținere, formulată de un judecător, are menirea să garanteze stabilirea adevărului și asigurarea unei judecăți imparțiale și echitabile.

În consecință, în vederea respectării condițiilor de imparțialitate, reglementate de art. 20 alin. (2) CPC și art. 116 alin. (1) din Constituție, judecătorul care a cunoscut existența motivului/motivelor de incompatibilitate în privința sa, specificate la art. 50 CPC, *este obligat imediat*, să se abțină de la judecată, conform regulilor prevăzute de art. 52 alin. (2) CPC.

Art. 52 alin. (2) CPC stipulează că declarația de abținere se prezintă, *până la începerea dezbaterii cauzei în fond*.

Dezbaterea cauzei în fond este etapa procesului civil, ulterioară etapelor *de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare și de intentare a acțiunii*.

În felul acesta, dacă se constată temeiurile prevăzute de lege, obligația de a se abține de la judecată, judecătorul o are atât în etapa de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, cât și în *etapa de intentare a acțiunii*, începând cu ziua primirii, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, a cererii de chemare în judecată.

Declarația de abținere trebuie să cuprindă indicarea temeiurilor de fapt și de drept de incompatibilitate, urmând a fi însoțită de dovezi în sprijinul celor invocate, în măsura în care acestea nu rezultă din dosar sau dacă nu sunt notorii.

Procedura soluționării cererii de abținere de la judecată și efectele admiterii ei se determină, conform prevederilor art. 53 și 54 CPC.

Cererea de abținere se examinează de instanța sesizată cu acțiunea, în cel mult 5 zile lucrătoare, din momentul repartizării, în mod aleatoriu, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

Instanța decide asupra cererii de abținere în camera de deliberare, printr-o încheiere motivată, care nu se supune niciunei căi de atac, decât odată cu fondul hotărârii.

În încheierea, prin care s-a admis cererea de abținere, se precizează în ce măsură actele îndeplinite de judecătorul recuzat urmează să fie menținute (art. 54 CPC).